

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 4.

У НОВОМ САДУ 22. ЈАНУАРА 1887.

ГОД. III.

ИЗ НИЧЕГА.

ПРИПОВЕТКА О ПРОПАДАЊУ НАШИХ СЕЉАКА.

ОД МИТЕ ЖИВКОВИЋА.

(Наставак.)

III. Ч у д о.

Јелка бејаше сироче.

Мати јој својим животом ћеркин живот искупила.

Отац јој је служио код Аксе; незгодно стремнуо с високе камаре житне и на месту остао мртав.

Акса био добра срца те бога ради примио се нејаке Јелке.

Плаћао баба-Тини — пиљарици — те је одржала Јелку.

Кад Јелки било дванаест година, узео је, да му прекодан ради по кући, а што је заслуживала, остављао јој на страну, да има коју мраку, ако јој се кад јави прилика; баба-Тини је плаћао, нег се чини, да и Јелка има своје куће.

Јелки је већ седамнаест и изашла красна девојка, здрава и лепа а вредна као црв...

Сутрадан по вашару дошла Јелка кући у вече.

Баба Тина прибира у кухињи зелен за сутрашњу пијацу.

»А што не упалиш свећу?« кара је Јелка.
»Већ је мрак, а ти бодеш очи.«

»Скоро сам готова па што да трошим свећу?« одговара баба.

»Е већ како знаш.«

И Јелка уђе у собу, запали свећу, нађав па стаде шити; тек у то доба је доспела да и себи што уради.

»Ја одох до Воргиних, Јелка!« довикне јој баба Тина, кад је свршила посао у кухињи.

»Можда ћу се задржати, па немој да се скитараш, већ чувај кућу!«

»Добро, добро!« одзива се Јелка па настави за себе: »Е баш је та баба Тина — ја да се скитарам! А овамо зна, да ме и недељом мрзи у коло отићи, једно што немам другарица, а друго што ме сироту нико и не гледа. Она мисли, ја сам као она па не могу места згрејати! — И враг би је њен знао, куд све тумара! Ни часа се не може скрасити код куће. Па како онда и да не износи свет на њу свашта? Све ти она има да шурује и с људима и са женама. Сваког ђавола зна. Ако хоћеш да обаје наступ, обајаће га; ако коме треба какав мелем, саставиће га; ако треба лек, скуваће га. Па богме и заслужи лепу крајцару! — Само не могу да верујем оној Силбашкој Јуци. Вели ми: баба Тина зна и отрове! Страх ме и помислити! Све је то ваљда отуд, што никад није сита новаца. Чини ми се, кадра би била за повце све учинити. Не знам само, коме тече, кад нема ни кучета ни мачета.«

Врата се отворише.

Како се Јелка замислила, није ни чула на пољу ход.

Она трже очи.

На вратих стоји — Дурут.

Испаде јој игла из руке.

»Добар вече, Јелка! Видим те кроз прозор саму па уђем,« извињује се он.

»Како сам се тргла! Него чудо ми — зар те нису затворили?« искрено га пита Јелка.

»Зар мене? Волио бих тога видети, који ће по мене доћи, да ме затвори.« и севао је очима.

Дурут је оштећеним продавцима подмирио

штету, а Акса га није тужио; или није смео, или није хтео.

»Јух, како си страشان!« стреса се Јелка.

»Опрости — плануо сам!« и очи су му тако благо гледале. »Знаш, изгледа ми, нисам крив па зашто да ме затворе?«

»Ниси крив? А хтео си човека убити?«

»Зар сам хтео?« разрогачио се он. »Е, мало што нисам на то заборавио. Да, да, сећам се — она мотка! Али шта ћу! Наљутили ме па нисам знао шта радим, а чини ми се, хтео сам неко зло учинити.«

»Те још какво зло — не би ти се могло опростити!«

»Збиља? Е сад тек видим, да је то страшно. Пре ми се чинило, није то ништа покрвити се.«

»Ама си ти неки окорели грешник — ништа ти покрвити се! Та ту човек заслепи па учини свашта, а ја баш не волим, да си ти гаки!«

»А што ти баш не волиш?«

Она поцрвени као наприка.

»Та, знаш, ти немаш никога свог, па нико и не мари за тебе.«

»Хоћеш ли тиме да кажеш: ти мариш — малко — за мене?«

»Па јест, мариш! И ја немам никог па не знам ни сама зашто, ал тек би ми криво било, да ти убијеш човека. Мислиш ли ти на своју душу?«

»Па да видиш, нешто к'о и нисам мислио. Ја управо ништа и не мислим, кад се побијем. Зато тешко ономе, ко ми дође под руку, кад се наљутим. Онако је зло и прошао баба-Тинин Ацко!«

»Шта?« и Јелка се узверила.

Дурут се мало устезао.

»И онако ти морам казати. То је, видиш, овако било. Идем ја ноћу кући, а он пред мене па потегао нож: »Ту си ти, што велиш, да се не бојиш целог села!« Па да ме удари. Ја одскочим на страну. »Окани се, Ацко, Ђорави посла!« опомињем га ја, а видим, пијан је; »иди спавај!« — »Ама ћу теби да судим па куд пукло, да пукло!« И он опет замахне. Ја опет у страну а он опет замном. Наљутим се ја. А да видиш и слабијем се прохте, да се брани, кад га снађе беда. У том ме он убоду у бутину. Планем ја и замахнем чибукком па њега по глави. Паде он. Ја одем кући.«

»Па то си ти њега убио!« и Јелка покрије лице рукама.

»Нисам хтео — душе ми! Али шта сам знао? Салетио ме, па зар да пустим, нек ме убије? Хтео сам само, да ме се махне; ни помишљао нисам, да ће се тако свршити.«

»То је страшно, страшно!« и Јелка је јецала.

»Знам, да не ваља, и не знам, шта бих дао, да то није тако. Па опет све ми се чини, није могло друкчије бити те нисам тако здраво ни крив. И ето да си ти судија и да имаш да ми судиш за то, да ли би ме осудила?«

»Та сасвим баш не бих. Морао си се бранити — али тек, тек!«

»Не кажем, да је то баш ништа, по ваља нисам зато најгори човек. И ево ти кажем, нећу се више кавжити — не води то добру; човек се и не нада па награбуси. И — и — ето сад ми паде на ум! Та ти си ме сачувала те не убих права здрава човека. На томе треба да ти кажем хвала, и видиш, ја сам баш тога ради и дошао.«

»Е да?« чуди се Јелка.

»Кажем ти! А и шта бих ја овде? — Оно мислио сам ја од снаж много којешта.«

И он се почеше иза уха.

»Па јеси ли што измислио?«

»Та и јесам.«

»А шта?«

»Некако неће ми преко усана«, устеже се он.

»А зар је тако страшно? Дела казуј, нећу те ја одати«, храбри га она.

»Па да видиш и није страшно. И опет ми мучно рећи. Ја, знаш, до сада нисам хтео радити занат, већ од куће у бирџуз, из бирџуза кући, а то је ружно. Па онда сам ти профућкао све, што сам имао, а то је још ружније.«

»Чудан си ми ти момак! Други се момци девојкама хвале, не можеш их поднети, а ти наопако!« подсмева му се Јелка

»Али они и много лажу, а ја ти не умам лагати. Што ми је на срцу, то и на језику. Која ми вајда и да лажем, кад ме сви знаду? Него да ти право кажем, нећу више као пре. Неће се живити до страшнога суда па ваља по-свирати па и за појас заденути. Младост ће проћи па се ваља постарати и за старост. Хоћу да будем други човек!«

»Ти?« и Јелка прене у смех.

»Веруј ми, ти ми веруј, па нека ми не верује цео свет!«

Он је тако жалостиво молио, да Јелка престаде смејати се.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

»А што баш ја?« пита она.

»Што — што —! Како, до врага, да ти то кажем? Некако ми је мило, волим, да ми ти верујеш. Ето ми срце заигра, чим помислим, ти ми верујеш. Све ми се чини, и за то сам ти дошао.«

»Е рад чега све ти још ниси мени дошао!«

»Па ако ћемо нашто, и то није све. Има још неки враг — јест, јест, има! Само с тим баш као да нисам са свим на чисто, или боље рећи, страх ме на то и помислити.«

»Тебе страх? А кадар си ударити на десеторицу!«

»Па то је и мени чудно. Не бојим се ни пушке ни ножа; не бих оком тренуо, кад би ми најстрашнија смрт грозила, а страх ме, плашмим се од једне — девојке!«

Стид га па се заруменио.

»Иди, не дивани! Дакле ти се од мене плашиш? Сад немаш куд, него говори! Хоћу, да видиш, залуд ти страх.«

»Ма — то баш не иде тако лако — други пут!«

»Нема ту други пут већ одмах!« заповеда Јелка, јер је осетила, да је силнија, док се он од ње стици.

»Е кад баш хоћеш: волим те!«

Трже се Јелка; и уплашила се и мило јој.

»То је дошло наједаред, сам не знам, како. Целу ноћ сам о теби сањао, цео дан о теби мислио. — Прошао сам овуда већ шест пута, и једва те угледах. Срце ме вукло, да се с тобом видим и разговорим, да ти много шта кажем и да ти кажем: био сам свакојаки; буди ми жена па ћу бити најбољи човек! — Немој одмах да одговараш! Ја ћу доћи сутра, прејосутра, кад ти хоћеш, па ћу чути. Само ми по срцу реци: хоћеш, нећеш!«

»Не мораш чекати. Ја осећам, ја знам, шта ћу ти и после морати одговорити. Срце је већи господар од памети па чуј одмах: хоћу.

Поруменила је као ружа.

Дурут подвикне и ухвати је око паса; подиже је у вис па је стаде љубити као мало дете.

»А који вам је бес те немате ни образа ни стида, већ се ту цмачете целом свету на виду?«

То је била баба Тина. Вратила се дома и отворила врата, а они је не чули.

»Не карај нас, баба-Тино!« стишава је Дурут, а спустио Јелку на земљу. »Ми ћемо се узети.«

Јелка се сетила Ацка и сва претрнула.

»Е-е?« и баба погледа у своју храњеницу.

»Тако је, баба-Тино!« потврђује Јелка, а крије очи.

»Па нек вам је срећно!« пакосно одговара баба, а нека страшна мисао севну јој у глави.

Свако се живи крстио: Дурут почео да ради!

И судија и кнез и сва господа наручују код њега хаљине, јер је био кројач, да му нема пара.

И Дурут седи и ради дан и ноћ; у крчму ни да примирише.

Тек недељом изађе међу свет, а тако срећно и весело гледа, мислиш пита: пошто је свет?

У вече оде до Јелке па ти се њих двоје надиванишу до миле воље.

Рашчуло се, узеће се, па им нико и не замера.

Само когод сретне Јелку, а он је мотри, мотри, или је што и запита па тек помисли:

»Баш и јесте лепа! И могла је учинити такво чудо с оним дивљаком!«

IV. У пићу.

После неколико дана баш у подне дотрчи Јелка од Аксиних кући; била је поплашена и уплакана.

Баба Тина тек дошла с пијаце па се чуди, шта ће Јелка сада, кад иначе долази у вече?

»Зло је, баба-Тино!« јецала је Јелка. »Акса мало пре опет дошао пијан па реч по реч те се свадио с Персом и на мртво је име испребијао. Епо је лежи, не зна за себе. Него хајде, помажи!«

»Е гром га и с Аксом! А који је ђаво у њега ушао?«

»Сам бог зна! Ово је већ четврти пут од вашара, како туче жену. Али још је није истукао као данас. Каквом је није називао!«

»Па мало има и право! Ти си млада па не знаш; ал ми старији све памтимо. Чудим се само, како је он њу и узео — ваљда пре није веровао. Сад му је морао опет ко што у уши пустити па га то гризе. Мора да се и проио, не би ли заборавио своју бруку. И у пићу се сети па искали срце на Перси. Но како му драго, дај да идемо, јер Перса је сама.«

»Акса је опет отишао у бирџуз, ко зна, кад ће се вратити.«

И њих две одоше.

Перса се била повратила па лежи и запева.

»Јадна жено, јадна жено!« сажалева је баба Тина, прегледајући јој модрице.

Брже нађе она неке траве па једну јој даде, да пије, а другу да кува и да се у њој купа.

Међутим је Акса пијанчио у малој кавани.

Искушале се око њега све саме доле и битанге, а он пијан све части.

Па онда се ту нашао и гајдаш Нова па Акса с њиме пође од каване до каване, од бирцуза до бирцуза, док није све изређао, а за то му је требало три дана и три ноћи.

Четврти дан пред вече изнурен и малаксао упутио се кући.

Потрошио је грдне новце.

Мало се истрезнио.

»Не ваља ми посао!« пребацује он сам себи.

»Чим окусим тог проклетог вина, као да ђаво у мене уђе. И пре сам ја пио, ал кад ми је доста, ја кући; није било овог покора! А шта је ово наопако? Као да је хала из мене зинула! Не могу да се смирим, док не потрошим последњу крајцару. Истина, то ми се баш толико не познаје, али је срамота пред светом, те каква срамота! Моје старо друштво као да ме се већ клони, а уз мене пристају само они, који су гладни и жедни. — Па опет, чини ми се, друкчије не може бити! Како да ућуткам онај страшни глас, што ми по вас дан пакосно шапуће: твоја је жена — страшно је то и помислити! Ја морам тражити жагора, вреве, да не чујем тај глас. Ја морам пити, да ућуткам памет, нека ме не подсећа на ту страшну истину! Она је сама признала, молећи ме, да јој опростим. Да опростим! Догод има некога, који ми у свако доба у очи сме казати: твоја жена, мати твога сина била је пре моја — све догле не могу јој опростити! Па ни после — то се не може нигда опростити. Бадава ме браћа и стричеви опомињу и саветују — томе је болу лек само вино и освета, страшна освета онима, што су ми мир у кући нарушили. И осветићу им се — већ ако ме што не снађе!«

И у тим мислима стиже баба-Тину; ишла баба с пијаце кући.

»А шта то носиш, баба-Тино?« упита је, показујући на завежљај под пазухом јој.

»Платно, Аксо«, одговара баба, а чудо јој, где је он разговоран.

»Па зар толико? Да се не удајеш па би да спремаш дарове?« подсмева јој се он.

»Ако се ја не удајем, удаје се, за коју је«, одговара она.

»А? Па која се то удаје?«

»Погоди!«

»Нисам ти никакав погађач. Ако ти је за казивање, казуј!«

»Главу бих дала, да ти ни на крај памети није, која је. Могло би изређати све удаваче па не би погодио.«

»Е сад сам већ радознао! Да није Марица Мандаћићева, ил Перунка Сладина, ил —«

»До зоре да погађаш, не погоди, да је — Јелка.«

»Која Јелка?« још се не сећа Акса.

»Па моја и, ако хоћеш, твоја.«

»Та шалиш ли се ти?«

»Душе ми!«

»Е видиш ти ње, а мени ништа не говори! Та зар јој нећу ја свате дочекати?«

»А како да ти каже, кад сваки дан пијеш па те и не види трезна?«

»Море бабо, узми се на ум! Ако пијем, ђеф ми је, а и може ми се! О томе нека нико не води рачуна!«

»Их, како си се наругушио! Оно не тиче се то мене, али је тако! — Него Јелка се баш удаје! А већ ти ћеш се, находим, мало промислити, да јој свате дочекаш.«

»Зашто? Та ја њу држим као рођену.«

»Хе, знаш, тугаљива је то ствар — како да ти, до ђавола, кажем. То је можда и Јелку пекло. Знаш, младожења —«

»А где! Ја те и не питам, ко је младожења?«

»Па ту и јесте чвор! Ко ће их знати, где се баш њих двоје нашли — ваљда им је суђено, шта ли је!«

»Ама не околиши толико!«

»Та како да га споменем, кад сте се ономадне поцавеђали! Знаш, да ти је мрско и име му чути.«

Аксу нешто прође.

»Зар он? Да не лажеш, бабо?« и он је стиште за руку.

»Ето, кажем ја, да ћеш се наљутити! Него пуштај, попуцаше ми прсти! — Да, он! Она лола, онај мељов узима је.«

»А што си ти пристала?« осече се на њу Акса.

»Па шта ја могу? Нит сам јој род ни помози бог, како да јој станем на пут? А штета је! Тако красна девојка да падне шака онакој бекрији! Ја да сам к'о ти, Аксо —«

»Шта да си к'о ја?«

Она му тихо прошапуће а осврће се:

»Осветила бих се!«

»Како?» узверено је пита он, а баш и у њему та мисао пониче.

»Није овде место за такав разговор. Ево смо код моје куће. Уђи унутра! Имам красну мученицу!«

И Акса уђе.

Баба Тина скиде с полице тиквицу и пружи је Акси.

»Напи се! Неисказана је за стомак — нема је ни у владике!«

Акса добро повуче.

»Гуни још који пут — имам је још у бутету! Донела сам је чак из Варадина.

Акса опет повуче.

»Баш фајн ракија! Сваког ђавола ти нацуњаш.«

»Него и кошта! Десетицу сам дала за буренце, а нема га шта видити! Знаш, ја волим, што је добро па нека је и скупо. Треба ми и за лекове а и за тако честите госте, па нека се нађе. — Та ти ништа не пијеш!«

»Нека, нека, пио сам!«

Уђутали су.

Види се, мучно им наставити прекинути разговор на улици. Ниједно да почне.

»Ама што ме ти оно сврати?« упитаће напоследку Акса; већ му досадило чекати, да баба започне, а и ракија му пође у главу.

»Шта сам оно хтела рећи?« бајаги домишља се лукава баба. »Да! — Али ти знаш, да ти ја добро желим па ти ваљда неће бити криво. Ако ти се не свиди, кажи, па ништа није ни било.«

»Та но, но! Немај брига! Слободно кажи!« храбри је Акса, а њега самог хвата страх.

»Ти си видио Јелку. — Тако те волим, кад пијеш, а не чекаш, да те нудим! — Бела је као млеком наливена, здрава као дрен; руменија је од руже, а ватренија од жеравице — укратко, девојка шта ми радиш!«

»Е — ја је баш нисам узимао на око, али биће тако. Па онда?«

Баба стаде шапутати, и ако су њих двоје сами у соби:

»Знаш, даћу јој да попије па ће заспати као заклана. Ти ћеш чекати у другој соби, а ја ћу отићи у комшилук.«

Акса се мучи, да погоди, шта баба мисли.

»Дакле она ће тврдо спавати. — После, око поноћи, можда и доцније можеш мирно отићи — нико те неће видети, јер тада сви спавају,« и смежурано лице баба-Тинино још више нагрди сатански осмех.

Акса дохвати тиквицу и искапи је.

»Него ти знаш, да сам сирота, а у тебе доста новаца — даћеш ми једну педесетицу.«

Акси сва крв у главу појури.

»Зашто? Али управо шта ћеш ти? Мени се мозак врти — не разумем те.«

»Нека, нека — проћи ће то! Него хајде у другу собу! Још мало па ће доћи Јелка. Наточићу ти ракије па ти неће бити дуго време.«

Он је слушао као мало дете.

Одвела га и изнела му ракије па се вратила.

Страшно јој беше оно бледо мршаво лице.

»Све иде, како ваља! Једва ће се једном и моја мржња заситити. Да, да! Мој покојни« — баба пусти две три сузе — »и данас би живио, да није тог Дурута. То нико не зна, како ми је било, кад га несвесна кући донеше. Лечила сам га ал на несрећу не излечила — трећи дан је умр'о. Само је једанпут себи дошао и казао ми, шта је било. Заклео ме је мајчиним млеком, да се Дуруту осветим. И без тога бих се ја осветила! Таман ми zgodно дође она луда пијана! — И све ће лепо проћи, а нико ни помислити неће, шта би. — Аха! Ево моје овчице! Жао ми мало ње — али нема јој помоћи! Ни пре је баш нисам бегенисала, а сад ми је још мржа, што ће бити Дурутова жена.«

И она брже дохвати крчаг па извади неки прах из недара и саспе га у воду.

Јелка уђе.

»Како је Перси?« пита је баба Тина, тако мирно, да је тешко и замислити, какве су јој се црне мисли до мало час по глави врзле.

»Хвала богу! Помало и ради, само су остале грдне маснице.«

»Проћи ће и то. — Него ја одох у комшилук, а ти лези, не чекај ме, можда нећу ни доћи. Ево ти воде, кад ожедних. — Да, мало не заборавих! Ево ти платно! Дала сам за њега осам форинти; имаш код мене још два.«

Слагала јој баба, јер је за платно дала само шест, те јој тако закиде два форинта.

Баба Тина оде.

Јелка весела разгледа платно и у глави рачуна, хоће ли јој бити доста, да покроји све, што јој треба.

Ожеднила је и дохвати крчаг; добро се напила.

Узела је ђерђев па настави вести своје младожењи кошуљу.

Одједаред паде јој као неки мрак на очи.

Протре очи дваред, три.
Не помаже!
Трепавице као олово тешке, саме се спуштају.

Ђерђево јој испаде из руку.
Она устаде.
Једва је одмилила до кревета.
Како леже, тако заспа. (Наставиће се.)

ПОЗИВНИЦА.

I.

(Место позивнице, каква је сад у моди, а овака је: „Госпођа и Господин — вић имају чет позвати Госпођу и Господина — вића, да би изволели доћи им поћас на ручак у 9 часова — место такве позивнице, ево овакве:)

У библији пише, да је петог дана
С тицама осталим и гуска саздана;
Дакле дан раније него прва жена,
И у томе већ је једна важност њена...
Ал има и друго, што јој цену диже,
Само нам је ваља проучит' из ближе:
Та унуке њене, што по Риму пасле,
Једанпут су биле и Капитол спасле.
А заслуга ова много даље иде,
Него ташта слава и — Семирамиде...

Ал к'о прва дама што не беше сама,
Него имађаше својега Адама,
Тако је и прва на свијету гуска
Морала имати и својега гуска.
Но ја нећу овде да причам судбину
Нити прве гуске нити пак Евину,
Него да вам кажем, да једна унука
Од те прве гуске код мене се кљука,
И кљука се ево већ петнаест дана —
Од кад изгубила својега гусана.
Он имао крила, па летнуо био,
Ал се у туђини јадан изгубио,
И тако нам гуска удовица оста
Баш при крају овог божињег поста.
Па да не би свисла сиротица млада
За својим гусаном од туге и јада,
Да се не угуши од силених суза —
Ми је обасусмо с много кукуруза.

Па, к'о што у гуске (тако Бог нареди)
Џигерица више него срце вреди...
Тако се и она у том кукурузу
Утешила брзо, и — утрла сузу.

Ал ко нема срца, не треба да живи,
Јер људи без срца нису милостиви.

И зато ће наша гуска накљукана
Да погине сада кроз неколко дана.
Јер, — кад нема љубав да подели с киме,
Онда јој је много боље да погине;
Кад радости нема на сунашцу јарку,
Онда ће јој бити боље на подварку...

Али жртва ова (— другачије није)
Рачунат' се може к'о Ифигеније;
Па благослов треба да је к себи прими,
И да јој отпева „иже херуфими“,
Те да овој жртви и апотеози
Покликут' се могне и Боже помози...

Зато вас позивам ја и моја Ева,
Да се потрудите из ваших рајева
Те да у недељу трећег јануара
Пошетате мало до нашег Врачара.
Чим сунашце пође на страну Земунску,
Ви дођите к нама на печену гуску, —
Жао би нам било пожрети је сами
Па желимо да је поделимо с вама.
Београд 1881.

II.

Кажу, да смо некад били Инђијани —
А из Инђије су дошли и ђурани...
Према томе ми смо са њима земљаци
Само што су они потоњи дошљаци.

Али измеђ нас је разлика голема,
Што међ ђуранима никад људи нема;
А између људи, још од првих дана,
Било је, и биће, увек и ђурана...
А то ваљда зато, јербо су ђурани
Читав дан раније нег човек саздани.

С тога су ђурани увек и у моди,
Е се допадају великој господи...
Те ђурани као да и сами знају,
Да се тој господи много допадају,
Па се кочопере, па ти се рогуше,
Ка' и они да су неке господушце.

Ал и како не би, када им се прима,
Кад мисле, у перју да и духа има...
Кад реп налелези, а рашири крила,
Па попосно цикне, — зар то није сила?

Кад опусти кресту поврх црна кљуна
 Па грохотом ђукне, — зар моћ није туна?
 Када се надува, ка' бешика свака,
 Зар то вама није већ заслуга кака?
 Колко има тџаца, која тако може?
 Ђуран је једини у све силе Божје!
 Е зато су они и увек у моди,
 И зато су мили многојзи господи...
 Но и код госпођа они много вреде,
 И оне их свакад умиљато гледе,
 Јер су то „штучери“ од славуја бољи,
 А знаш (људи кажу): лутка лутку воли...
 Ни славуј кад пева, ни голуб кад гуче,
 Ђуран се увек лакше препоруче...
 Јер имају кресту ка' неки цесарци,
 Јер имају браду ка' париски јарци,
 Јер се нарогуше ка' царски жандари,
 А за такво штогод многа памет мари...

Што се тиче мене, ја им не дам цене,
 Осим — кад их видим на ражњу печене;
 Па и тада водем ђурку много више.
 Јер је ђурка слађа (у „кохбуху“ пише);
 И не само ђурка и гуска и патка,
 Већ и Ева свака Адаму је слатка;
 Још не само слатка, већ од свега слађа,
 Особито кад је од Адама млађа,
 А Ева јест млађа увек од Адама,
 Јер — она ј' од њега кашње и саздана.

Еле с тога, кад сам пре неколко дана
 Купова' живину, — ја нисам ђурана,
 Већ узедох даму од тог славног соја
 А баш ми изгледа јаребичког кроја.
 Па је раним, гојим. Ал ви ваљда знате
 Да саможив нисам, од како ме знате.
 Те вас зато зовем пријатељи часни,
 На печену ђурку, на подварак масни.

Петог дана после освојења Ниша
 Дођите мени-ка сасвим без бригиша,
 Без „декорација“, „шарфе“ и „палета“
 И без „деколтеа“ и „бал-тоалета“...
 У недељу прву од године нове
 Дођите ми, драги, у моје дворове.
 Моји двори нису по туђинској моди,
 У њима се своме, не туђину годи...
 Моји двори нису те судбине худе,
 Да морају звати и хрђаве људе...
 Моји двори мали, ал срца голема,
 У њих амбасадске надмености нема...
 Моји двори даљњи од сујете светске,
 Не познају љуте критике и сплетке...
 Моји двори смерни, — храм љубави чисте,
 А за љубав и ви од раскида нисте,
 Јер — и „Бог је љубав“ вели свети Павле,
 Па — Бог пек вам даде и живот и здравље!

Београд 1882.

Браничевац,

НОВО ДОБА.

КОМЕДИЈА У ТРИ ЧИНА.

ОД МИЛУТИНА Ј. ИЛИЋА.

ПРИЗОР ДРУГИ.

(Соба Драгомирова, као у првом чину. Марта успрема собу.)

Марта. Не знам, шта је овом моме Максиму?
 Од неко доба предругојачио се, прозлио, постао други
 човек. По целу ноћ не може ока склопити. Ако га
 запитам: за бога, шта ти је, да ниси болестан? он
 одмах: „а, подсмеваш ми се, је ли? Знаш ја све, ни-
 сам ја луд!“ Ако куда пођем, чујем, како замном
 виче: „куда ћеш, а? Тумараш ма где тако а не пи-
 таш: Максо, хоћу ли ти што затребати? Да немам
 што посла?“ Па пошто очита ту своју свакидашњу
 лекцију, онда заврши: „Сад иди! Али упамти, да не-
 маш посла са будалом, па се узми на ум.“ Заиста,
 биће зло, ако та његова болест и даље устраје а
 управо она је почела од оног њиховог збора. Кажем
 ја њему: Максо, не мешај се у политику, али он ни
 у уво. „Знаш, ја шта радим!“ Ето ти сад то не-

гово знање! Постао други човек ни налик на оног
 пређашњег. Па како чујем, ни они други нису боље
 прошли; газда-Николи, Филипу и Дујану умало нису
 изнели ствари из куће да продаду. Веле: тужио их
 господар Тривун за дугове. Да им се није нашао
 на невољи Станко Поноћ, бог зна шта би сад са
 њима било. Па и господин Драгомир изгледа ми да
 није при себи, све је то ударило некак у страну.
 Али мој Максим — дошло ми је да га одведем јед-
 ног дана у манастир, да му свештају масла.

(Врата се лагано отварају и у собу улази Максим.)

Марта (уплашено). Ју, ево га! (намешта ја-
 стуке).

Максим. Што си се пренеразила? Од чега се
 плашиш?

Марта. Чега се имам плашити? Намештам собу.

Максим. Немој ти мене правити будалом! Друго

је, памештати собу, а друго — беспослена тумарати. Али — шта ти је то у џепу?

Марта (чудећи се). У ком џепу?

Максим. У левом, у десном, у обадва!

Марта. Шта ти је, за Бога! Шта бих могла имати у џепу?

Максим. Мислиш, да нисам видио? Писмо!

Марта. Какво писмо?

Максим. Можда мени дошло, па ти заборавила. Деде, да прочитам.

Марта (преврће џепове). Ево, на, камо ту писмо?

Максим. А као што се љутиш? Зар се с тобом човек не може нашалити?

Марта. Зар је то шала? Ти си од неког доба постао чудан човек. Тек сам свратила овде у господина Драгомира собу — па зар га не гледамо као наше дете?

Максим (прекидајући је). Хвала лепо, ја немам деце.

Марта. Максиме!

Максим. А што ти мене зовеш ваздан „Максима“?

Марта. Шта је то опет сад? Зар ти није тако име?

Максим. Било како му драго, ти ме не смеш звати. Таман се као човек спремам да што лепо рекнем, а ти тек дрекнеш: Максиме! Ако који пут замишљен планирам што лепо о својој кући и радњи, а ти дрекнеш: Максиме! па ми онда најлуђе мисли наиђу у главу. Толико се пута дешавало, особито од неког доба, кад изађем на улицу, а ти станеш на капију па дречиш, да цео свет чује: Максиме, хеј, Максиме! (себи) Чисто ми је дошло да заврнем шију оном куму, који ми је наденуо такво име. Оно човек кад верује жени, може се и звати Максим — али овако —

Марта. Не знам шта да радим. (плаче) Још ћеш ми забранити и да говорим?

Максим. (себи) Да је само мало мање волим! (гласно). Марта, драга моја Марта! Шта ти је?

Марта. Увек ми мора пресести, изашла где међу свет или неизашла. Дошло ми је, да прекратим себи живот.

Максим. Марта, драга моја Марта, шта ти је? Дошао сам само, да ти јавим, као велам, што би од другога чула? Ово дана имаћемо две свадбе: удаје се газда-Тривунова синовица и жени се Алимпије богословац.

Марта. (брише сузе) Та шта говориш? А за кога полази Стана?

Максим. За Цифрића!

Марта. Јели могуће? А шта је са Драгомиром?

Максим. Та, веле: девојка би као и хтела, али стриц ни опепелити —

Марта. Сиромаш Драгомир!

Максим. А што сиромаш? (себи) Не знам, што ми се нешто узмути, кад почнем разговор о њему? (гласно). Него ово ће те ваљда обрадовати? Алимпије узима Милеву,

Марта. (весело) Шта? Прија-Милеву? Е, мораћемо ићи на честитање.

Максим. Па управо зато сам и дошао. (себи) Кад се лаже, нек се лаже. (гласно) Ти ту спреми а ја ћу одмах доћи, само да узмем што ми треба из собе (Улази у другу собу а у исти мах врата се отварају и унутра улази Драгомир. Максим, кад га спази, лагано отишкрине врата од своје собе и — од времена на време — промоли главу на слуша).

Драгомир. (бесно ходајући) Пропао сам, сасвим сам пропао! (ухвати се обема рукама за главу). Ох, ја сам несретник.

Марта. За име света, господине Драгомире, шта вам је? Шта вам се то десило?

Драгомир. (гледајући) Све, штогод хоћете! Несрећа, јад, очајање, пропаст. Све, једном речи, све!

Марта. Да вам није ко — сахрани Боже! — умрло од рода или пријатеља?

Драгомир. Још горе! Сви су живи, цео је свет жив, и ја сам жив, али ми је срећа умрла.

Максим. (промоли главу) Тај канда почиње већ —

Марта. Па шта вам се десило? Говорите отворено. Ви немате овде никог познатијег и пречег, коме бисте се поверили.

Максим. Ао, гујо једна!

Драгомир. Мојој болести нема лека —

Максим. Чисто својим ушима не верујем!

Драгомир. Тај тешки терет и јад свалио се само на моје груди, притискао душу и срце па већ осећам сваког часа, сваког тренутка, како све јаче и јаче притискује. Ох, полудићу!

Марта. Јадни младић! Сад га потпуно разумем.

Драгомир. Глава моја болује а њој има само један лек: да је лупим о први зид, о прва врата, о прво дрво.

(чује се на вратима куцање.)

Марта. Слободно!

(Улази Алимпије.)

Алимпије. Здраво, брате! Камо тебе? Мислио сам, да ћеш свратити код Андре Кеца, досад сам те чекао.

Драгомир. У кавану? Никада више!

Алимпије. Ехе!

Драгомир. Али не! Отићићу! Чему се имам надати више? Све моје наде одлетиле су. Отићи ћу у кавану, свима ћу свирачима заповедити, да ми свирају жалосни марш. Кад ходам, кад седим, и у кући и на софаку и у глави, свуда нека се ори жалосни марш. (дохвати шешир и повуче Алимпија) Хајдемо.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Максим. (промоли главу) Овај канда није при чи-стој свести.

Марта. (себи) Као мој Максим!

Алимиције. Та за Бога, чекај да се споразумемо! Куда ћеш?

Драгомир. Ма куда! У прву баџицу, у прву кавану, у први хотел, где прво засвирају жалосни марш.

Алимиције. То би лепо било! Таман сам девојку претеновао а сад да ми свирају жалосни марш.

Макса. (промоли главу) Ђаво би га знао! Мора да сам глуп, нешто данас добро не чујем или — не разумем!

Драгомир. Ха, ха, ха, пунонадежни јуноши, млади вереници, будући очеви! Лако вам се веселити, али ако хоћете да знате, шта је пра́во весеље — за мнош, да видите, како се очајник весели.

Марта. (себи) Јадни младић!

Максим. Шта ли оно шапће?

Алимиције. За Бога, брате, смири се, не даш ми до речи доћи! (свечано) Познато ће ти бити, брате, колико сам времена, муке и труда положио, док сам са превасходним успехом свршио богословију. Као сан лебдио је нада мнош кор светитељских слика. Још од раног детињства одлучих, да се спремам за свети позив, да, као свештено лице, својим смире-ним трудима и подвизима допринесем што пастви православне цркве. За све време дакле, које сам провео у богословији, читајући дела светих отаца, ја се тврдо одлучих —

Драгомир. Ха, ха, ха. Да се посветиш?

Алимиције. Чекај, брате, да довршим! Ја се дакле тврдо одлучих, да се — оженим. Досадило ми се, да, као свршен богословац, износим са црквењаком кационице поповима, да певам за певницом џабе, а прота и остали попови да уживају цео тас.

Драгомир. Јудо!

Алимиције. Из тебе сотона говори.

Драгомир. А из тебе „дух светих отаца“.

Максим. Изгледа ми и онај други, да је мало шенуо.

Марта. (себи) Као мој Макса!

Алимиције. И тако, брате, сан ми се испунио: у идућу недељу биће ми сватови. Тако смо се до-говорили.

Марта. (весело) А хоће ли свирати и варошка банда?

Алимиције. (достојанствено) Погодио сам и ци-гане и варошку банду, кад једни престану, други да почну. То ће бити свадба, права моја свадба!

Драгомир. Али ти ја не могу доћи, а и ако до-ђем, заповедићу, да ми свирају жалосни марш. Цео свет нека се ожалости, све нека падне у тиху тугу: и млада и кум и стари сват и девер и сви сватови!

А чим свирци умукну, ја ћу им поново заповедити: свирајте ми жалосни марш.

Алимиције. Шта? Зар, кад се ја женим, да ми сви-рају жалосни марш!

Максим. (промоли главу) Сасвим полудио!

Марта. (себи) Као мој Максим.

Драгомир. Јесте, брате! Све ме је оставило, изневерило, само ми дубоко у срцу тута савила своје гњездо за вечна времена. (вади из џепа писма) Ево ово пакло писама, весници некадање среће и срећније будућности; дође доба, да се и са њима растанем; а и шта ће ми? За моје ране то не би био лек, већ општар нож, који би ми само веће јаде за-давао. (пали свећу) Сад — да вас у место ње по-следњи пут пољубим, па летите у ваздух а пратиће вас јато мојих уздисаја.

Алимиције. Станина рука! (склана побожно руке) Опрости му, господе, јер не зна шта ради!

Драгомир. Не Стана! — апћео је њезино право име, али он је одлетео па собом однео моју срећу и живот.

Марта. (плаче) Сирото дете!

Драгомир. Немам шта више да тајим: једина је она, коју је срце моје волило и — ето! — све прође као сан.

Максим. Цела ми ова ствар изгледа сасвим дру-гојачија!

Драгомир. Ето, брате, зато и не могу у сва-тове доћи.

Алимиције. Ја сам начуо, као да њен стриц није баш бог зна како противан теби.

Марта. Што га не замолите?

Драгомир. Све је доцкан. Никаква молба не би била од помоћи. Решено је можда на небу, да про-паднем и — ето — пронашћу.

Алимиције. Канда се у ту ствар сам сотона уме-шао. Иначе, да човек што грешно не помисли, ко би био крив?

(Максим отвара врата и улази.)

Макса. Ја, ја матора будала!

Сви. Мајстор-Максима!

Марта. Максима, шта ти је?

Максим. Тако, тако ме слободно зовите, тако је моје право име. Јест, ја сам од главе до пете Максим! Нико га боље није могао измислити и где год ме видите, па седили, стојали или се веселили, а ви ви-чите, да се све хори: Максима, хеј, Максима!

Марта. Боже, он је полудио!

Алимиције. Мајстор-Максима!

Драгомир. Максима!

Максим. Тако, тако! Сад ми је лакше. Али — нећу се маћи од вас, јер нећу имати нигде мира док не чујем, да сте ми опростили.

Драгомир. Али — не разумем, зашто?

Максим. Прво — ваш опроштај!

Драгомир. У чему је ваша кривица?

Марта. То је чудно!

Алимије. То је занимљиво!

Максим. Ја сам вам направио сву несрећу, јер ја сам први гласао, да будете деловођа збора, који је држан противу Тривуна.

Драгомир. Ах!

Максим. Не окрећите лице своје од мене, јер има нешто страшније: ја сам то *са намером* чинио.

(Наставиће се.)

Драгомир. Нека ти је просто, мајстор-Максима — али мени је, видиш, суђено да пропаднем.

Алимије. (побожно) Не уклони од мене десницу твоју, господи!

Драгомир. Нека, мајстор-Максима, ја ти праштам. Просто нека ти је, брате! (узима шешир) Хајдемо, Алимије!

Алимије. Али за име Божије, зашто сте то чинили?

Максим. Због моје глупе памети. Мислио сам, да господин Драгомир поред Стане воли и моју — Марту!

Сви. (зачуђено) Максима! (Завеса пада.)

БРАНИЧ СРПСКОГА ЈЕЗИКА.

АЛЕКСАНДРУ САНДИЉУ

ПРИКАЗАО („ПОСВЕТИО“) ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ.

(Наставак.)

7.) У 1. броју „Стражилова“ у мом чланку штампано је *Бања Лука* овако: *Бања-Лука*. Ја сам у рукопису написао: *Бања Лука*, а чије је масло, да се наштампало *Бања-Лука*, ја не знам. Можда је то масло какве мудрице слагача, али свакако је одговоран уредник. Осим овога овде има у мојим чланцима доста погрешака, које несуд праве штампарске погрешке. Тако је на једном месту наштампано *решетци*, а ја сам ту реч написао *решеци* и т. д. Али то сад на страну, него сад да видимо, зашто не ваља *Бања-Лука*? Наши књижевници међу радо оваке паузе и где треба и где не треба. Где се бележи пауза у реченици, о том не ће бити овде говора, него где се бележи између речи. Пауза се меће међу речи, које несуд праве сложене речи, него међу недовршене речи, као: бимбер-грожђе, бисер-парта, баш-кнез, Угрин-Јанко, ђул-кадуна, ђул-девојка, самур-калпак, бугар-кабаница, љиљан-гора, љиљан-листак, паун-перо, славуј-грло, рај-босиље. Оваке недовршене речи налазе се само у песмама. У првој поли долази супстантив место адјектива, као: *славуј-грло* место *славујево грло*; *паун-перо* место *пауново перо*. Друго бележи се пауза између речи две, кад се прва не склања а друга склања, као: па говори Мрњаковић-Јову; брат-Пери, брат-Стеви и т. д. Трећега случаја нема, где би се бележила пауза између речи. У *Бања Лука* је *бања* придев с наставком *ја* и показује припадање као и адјектива с наставком *ов*. *Бања Лука* је дакле то исто што и *Банова Лука*. А да ли се између придева и супстантива меће пауза? Не меће се не само у српском, него ни у једном језику. За то би ваљало да се у нашим календарима од сада пише

Видов дан, Ивањ дан, Петров дан, Илин дан, а не *Видов-дан, Ивањ-дан, Петров-дан, Илијн-дан*.

8.) Г. С. Лекић у својим „Примерима за латинске облике“ II. део стр. 266. вели: „Људи су *роитали*, жене дрхтале и уздисале“ и на стр. 363. вели: *роитати* fremere. Ономе, који стоји на висини физиологије гласа српскога, па не осећа, да је *роитати* руска реч, замера здраву. *Роитати* на кого може се само у Русији, а код Србина се *гуиђа* или *мрмља*. А што вас дан дан дуљити ту разговор, кад тај глагол гласи у старом словенском језику *рџитати*, па по томе морао би онда у српском језику гласити *раитати*, а не *роитати*. Али нам није потребно *раитати*, кад имамо своје глаголе *гуиђати* и *мрмљати*. Ко хоће још више примера за потврду овоме, нека чита у 1. броју „Стражилова“ под речју „тачка“, тамо ће наћи.

9.) Г. С. Лекић у својим „Примерима за латинске облике“ II. стр. 238. вели: „Народни трибуни беху најжешћи *иоборници* народних права“, а на стр. 352 вели: *иоборник* defensor. Ово је реч стара словенска и гласи *иоборникъ* и значи propugnator, defensor. Кад би нам требала ова реч, могла би се у српском језику и употребити, јер у њој нема ничега, што би се противило законима гласовним српскога језика. Али нам није потребна, јер имамо за овај појам своју реч у свом језику. Та је реч *бранич*. Ту реч има Вук у својем речнику са значењем der Beschützer, defensor. Та реч долази и у „Горском вијенцу“ од П. Петровића:

Муж је *бранич* жене и ђетета,
Народ *бранич* цркве и племена.

На што нам онда *иоборник*, кад имамо своју на-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

родну реч *бранич*. Неки данас пишу *браник* место *бранич*. Истина могло би се *бранич* заменити речју *браник*, јер *браник* је једнако *бранџник* и значи онај, који је *бранџн*, који дакле брани; али народ разуме под том речју у пушке одоздо што покрива (брани) обарачу, друго значи усперицу на плугу, а треће каже се *стати на браник*, што овде значи место за обрану. Ваља дакле употребљавати *бранич* за *defensor* или *бранилац*, а *браник* значи нешто друго, као што смо видели. *Поборника* пак оставимо на миру, нека стоји у речнику старом словенском и Русима на употребу, прем да ни њима није то народна реч.

10.) Г. С. Лекић у својим „Примерима за лат. облике“ II. стр. 135. вели: *animam efflare* испустити душу, *изданути*. *Изданути* је дијалектичне нарави и ваља у књижевности писати *изданути*, јер се тако у неким крајевима српскога народа говори и што одговара ст. словенском *издахнџти*. Код овога глагола имам нешто да прибележим. Сви глаголи друге врсте, који имају пред *ну* *г*, *к*, *з*, *с*, праве аорист без *ну*, н. пр. *избегнути* — *избегох*; *забрехнути* — *забрехох*; *огрезнути* — *огрезох*; *киснути* — *кисох*. Овако стоји у Даничићевим „Облицима“, али кад дође *х* пред *ну*, за таки случај нема у њима ништа, јер Даничић није нашао потврде у језику. Ја сам нашао потврду и за овај случај у једнога писца, Црногорца Ф. Шпадијера. У „Гласу истине“ од год I. стр. 94. вели Ф. Шпадијер на једном месту пишући „Неке примедбе на говор г. Д. Јеврића“: „и као јагњад на губишту *издахохе*“. Из овога примера види се, да и глаголи, који имају *х* пред *ну*, праве аорист без *ну* као да иду у прву врсту. Од *изданути* гласи дакле аорист *издахох*.

11.) Г. С. Лекић у својим „Примерима за лат. облике“ II део стр. 274. вели: „Крез је слао посланике у Делфе, да питају *ипророчиште* за свршетак рата“. Г. С. Лекић вели: *ипророчиште* значи *ипророчанска изрека* *oraculum*, али ја мислим, да то не може значити. *Пророчиште* може значити место, где су пророци, или место, где су били пророци, или би могло значити какву грдосију од пророка, као и *чоечиште* *monstrum hominis*, *људиште* *homo inhumanissimus*. Дакле *ипророчиште* не може значити оно, што би хтео г. Лекић. То би, мислим, боље било казати *ипророчтво*.

12.) Уредник „Нашега доба“ у бр. 2. од ове године замера ми за *ипоноће* овако: „Ми бисмо рекли, да се свде вара г. Живановић. У Вукову речнику не стоји само „поноћа“, него и: *ипоноћи*, дакле то не ће бити штампарска погрешка, биће да је: *ипоноћи* по општем говору, а *ипоноћа* провинцијализам. Па баш да би *ипоноћа* била штампарска по-

грешка, таква погрешка није *ипоноћи*, јер је Вук у утуцима имао велику распу ради те речи, доказујући Светићу, да народ говори *ипоноћи*, а не *ипоноћ*, како Светић доказиваше. А да је тако, то доказује и реч *иподне*. Јер реч: *ипо* показује неки део од дана, за чим долази генитив, на пр. по крајцаре, по хлеба. По том дакле *ипоноћи* значи неки део ноћи као и *иподне* неки део дана, дакле те се речи никако не могу испоредити са речма *водокришке*, *наручје*, *иподгорје* и т. д. *Попоноћи*, *иподне* показују неки део, а оне речи целину ствари. Као што се не може казати: *иподне* или *иподане*, тако се не може казати ни *ипоноће*.“ Г. уредник „Нашега доба“ овде говори на памет, а о оваким стварима данас се више не може тако говорити. Може ко не знам како знати практично који језик, ипак може погрешити, ако не зна теорије. Једини је Вук био, који је познавао свој језик практично, као што нико ни пре ни после њега. Али он је био „филолошки геније“ и ми смо мали, да се с њим испоређујемо Данас који хоће да стане на браник српскога језика, мора знати теорију, јер без ње ће се спотицати сваки час. Оволико у опће на примедбу г. уредника „Нашега доба“; а сад ћу показати, да је *ипоноћа* у Вукову речнику погрешка и да није провинцијализам, и да треба заиста да стоји *ипоноће*, које је сложена реч са свим друге нарави, него што је *ипоноћи*, да је *ипоноће* правилнија сложена реч, него што је *ипоноћи*, ма да народ говори и овако и ма да га и у Вукову речнику има. Да је *ипоноћа* заиста погрешка у Вукову речнику, то је приметио јаш 1866. год. Ђура Даничић у Срп. Летопису у својој критици на речник Јована Београдца. Тамо вели Ђура Даничић на ст. 351. овако: „Многих ријечи нема у њему, које се у другим рјечницима налазе, н. п. *ипоноће*, које има у Вукову рјечнику потврђено примјером из народних пјесам (само што је у Вука рђаво стављено да је номинатив *ипоноћа*).“ Такође и у својим „Основама“ од год 1876. вели Ђ. Даничић на стр. 83. за *ипоноће* ово: „Погрешка ће бити у Вукову рјечнику *ипоноћа*“. Ђура Даничић истина не каже, зашто је *ипоноћа* погрешка, али ко се разуме у овој ствари, тај ће лако погодити. Из самога Вукова речника види се јасно, да је *ипоноћа* погрешка, јер под том речју долази овај стих: „Од *ипоноћа* наоблачило се.“ У овом стиху од *ипоноћа* стоји у генитиву, а кад је таки генитив, онда је близу памети да, му номинатив мора гласити *ипоноће*, које потпуно одговара ст. словенском *полоуноштје*. Кад *ипоноће* одговара ст. словенском *полоуноштје*, онда се види јасно, да му је наставак је (ст. словенски *штје*) као што је и у *водокришке*, *крижоушке*, *средоношће*.*) *Попоноће* је потпуно сложена

*) Вид. Основе од Ђ. Даничића стр. 83.

реч и одговара свима захтевима, што се тражи од сложене речи у српском језику, особито што тиче наставка, докле са *ионофи* не стоји тако. *Понофи* као сложена реч не стоји на такој чврстој основи као што стоји *ионофе* као сложена реч. *Понофи* ништа друго није, него *ио нофи*, као што и *иодне* ништа друго није, него *ио дне*. Првобитно тако се и говорило *ио нофи* и *ио дне*, па временом се тај номинатив са гонитивом спојио у једну реч под заједничким акцентом *ионоф*, *иодне*. И једна и друга реч не склања се. Кад *ионофи* испоредимо са *ионофе*, онда *ионофе* не само да није провинцијализам, него нам изгледа као сложена реч правилнија, јер одговара старој словенској речи *полочностис* и одговара захтевима, који се траже од сложене речи у српском језику, докле у *ионофи* видимо номинатив и генитив једно до другог, што не чини тако чврсту свезу у сложеним речима у српском језику. Овим не ћу да кажем, да *ионофи* не ваља, него да је *ионофе* правилнија сложена реч од *ионофи*, као што су правилније сложене речи: *бјелоград*, *црноград*, *бјелојуг*, *танкоиреља*, *самоток*, од *Београд*. *Вучитрн*,

Сланкамен, *Шаренград*, *Цариград*. Ја мислим, да ће ме г. уредник „Нашега доба“ схватити и по што га познајем као ваљаног познаваоца српскога језика, да ће од сада радије употребљавати *ионофе* него *ионофи*.

Што се тиче *уиотребљивати*, ја мислим, ма да га нема у Вукову речнику, да је ипак добро, као што је добро *исцуривати* и *исцуривати*, *истоваривати* и *истоваривати*, *приближивати* и *приближивати* и т. д.

Држим то је што и *судим*, *мислим*, и не ће бити германизам, јер и Вук у свом речнику каже: „*држати* halten z. B. für war, ја то држим за истину.“

Навезсти пример јесте германизам. Ту има право г. уредник „Нашега доба“, али и то је добило право грађанства, да ће много времена проћи, док се тога опростимо. То је тако исто, као што и г. уредник „Нашега доба“ у својој „Малој поетици“ на стр. 9. каже „у *ужем смислу*“ im engern Sinne; *везати* (gebunden) слог; *миоглас* еуфонија (стр. 13.); *велеум* Grossgeist, (стр. 6.) Да је жив Ђ. Даничић, зацело би за ове две последње речи казао, да су праве наказе.

ПИСМА О СРПСКО-БУГАРСКОМ РАТУ.

Г—ђи К. Х.

ПИШЕ ДАНИЛО НЕДЕЉКОВИЋ.

ПИСМО XI.

И. 5. Августа 1886

Поштована госпођо!

Непријатељства се свршила била, а јевропско јавно мњење није могло да дође к себи од изненађења са исхода нашега рата. И у колико су год пре и за време рата наши интереси били заступани, у колико је цена српске моћи скакала, у толико се више после рата сва коцља окомише против нас. Поругама, омаловажењу не би краја. Но то је обично тако. Срећан човек има пријатеља и сувише, а несрећна остављају и они, који су пре тога били уз њега.

Страст, са којом су Србију нападали, била је, госпођо, тако јака, да се не хтедохе готово ни да чују разлози, због којих је рат онако испао. Није се хтело ни да зна, да је Србија могла лако свршити рат и постићи своје намере, само да је пошла онако као што треба. Гледало се само на резултат, који гласи: Србија је подлегла, а зашто? — то их се наравно не тиче.

Но да ли смеју и Срби, ма где били, тим истим погледима посматрати прошли српско-бугарски рат? Да ли смеју и они осуђивати и не слушајући разлоге? Да ли смеју и они рећи: Србија је подлегла,

то је главно, а што је подлегла — то је друга ствар, била отварати очи? Ја мислим, да не смеју. Њих се и сувише јако тиче ствар, а да смеју тако укратко, тако обично, тако плитко изрећи свој суд. Оне могу жалити исход ствари, али морају тражити узрока неуспеху, морају га тражити за то, да не даду туђинцу, да у опште баца у прах српску државу и остварење српских жеља; да спрече те узроке у будуће, те да опет туђинцу покажу, да и сами знају, да су и зашто су подлегли, али да знају и то, да без тих погрешака ипак има доста снаге у српским рукама. Ко се сам напушта, није достојан, да се спасе.

После овога, госпођо, и нехотице се намеће питање: *па зашто је рат тако испао?*

И ако знам, да оно, што ћу рећи, не мора бити безусловна истина, то ћу ипак да наведем узроке, који су по моме мишљењу спречили напредак српског оружја.

На прво место долази погрешка: *што се хтео водити такозвани јевропски рат*, те се извео на бојно поље само стални кадар са резервом. Но забораваило се, да Србија још није у томе стању, да се може упустити ма у какав рат са тако мало људи, као што је стални кадар и резерва у Србији. Прва је рђава последица била та, што војска није никад

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

имала одмора. С дана у дан ступале су исте трупе у борбу без икакво одмора, без икакве наде, да ће их ко сутра заменити; те да ће доћи до жељеног одмора. Друга је последица, што је дух у војске малаксао, јер је видила, да је усамљена, а да је био први и други позив, или само други позив, па и да није ступао у борбу, но само да је стојао позади, трупе би сачувале биле дух, знајући да за својих леђих имају потпору, која би њима уливала велико поверење, јер сам слушао, како се говорило: „А само да је ту други позив!“ или: „Где је то други позив?“ Поверење би им уливао с тога, што су војници сталног кадра и резерviste сматрали себе за младе и неуге, а други позив за извећбан, јер је био у два рата. Да је тај други позив само долазио, као што споменух, у позадину, друкчије би ситуација стајала и врло је вероватно, да не би ни дошло до оних пораза, а и кад би дошло, било би трупа свежих из другог позива, које би са новом снагом долазиле у помоћ, а својим доласком охрабриле би све. Од толике важности био је други позив. Не бих ни сам могао веровати, да нисам био очевидац.

Други узрок несрећном исходу рата јесте, *што трупе нису биле као што треба снабдеване животињим потребама*, а без тога војска малаксава и духом и телом. Гладан, жедан и го човек нема ни за што воље. То важи и за војника. Говори се, како су негда велики ђенерали и војсковође одушевљавали своје гладне војнике изгледом на пљачку, али српски се војник није ни томе надао, прво с тога, што је знао, да у освојеним крајевима не ће готово ништа имати да опљачка, а друго, и да је имао да пљачка, било би му забрањено.

Поред тога војнику треба давати, нарочито пре сваке борбе, извесну количину алкохолног пића. У мало раздраженом стању војник заборавља на своју личност и жуди за радом. Кад се томе дода још и *свирка*, која је апсолутно нужна у борби, онда је сигуран овај успех: да у таквој војсци о непоуздању и страху не може бити ни говора.

Трећи узрок је *лакомисленост и несмотреност старешина за време борбе*. Неколико примера о томе навео сам вам, госпођо, у своме IX. и X. писму.

Лакомисленост наша проистичала је из неког чудноватог прецењивања наше снаге. Себе смо сувише ценили, а омаловажавали смо непријатеља, који се спремао, да даде отпора отоманској царевини.

Четврти узрок је, *што није било довољно официра*. Свака чета имала је по једног а тек гдекоја по два официра. У таквој војсци нема дисциплине. Један официр на 200 и више људи није ништа, јер један човек није у стању да буде свугде, а још кад

се узме, да и тај један падне, онда остаје трупа од 200 људи без вође, а таква трупа кадра је да поквари и остале. Ово нарочито важи за нашег војника, који одмах клоне духом, чим не види старешину, који треба да је непрестано уз њих, да им даје упутства и уздржава их од збрке и самовољних поступака. Подофицири немају у очима наших војника оног угледа, који је потребан, да би подофицир могао заменити официра. Ово важи нарочито за резервне подофицире. Угледа тога немају за то, што су они вазда с њима, те су војници научени, да их сматрају више као своје другове. Дружењем се ствара пријатељство и нека врста изједначења. Онај пак, кога они мање више сматрају да им је раван, не може имати безусловног угледа и поштовања, као официр, који је од њих свугде одељен, и кога они сматрају као нешто више и због те одељености у живљењу и опхођењу.

Пети узрок је, *што војници нису били као што ваља вички новом оружју*. То се поглавито видело у томе, што се у опште говорило, да пушке не ваљају, да пребацују и т. д. Но у ствари пушке нису биле криве, но су криве руке, које су пуцале, крива је неумешност. Нову пушку војник треба да познаје до најмањих ситница, а нарочито да зна њоме гађати по пропису и онда пребацивања не ће бити. И ако се знало, да су војници доста невешти новом оружју, ипак старешине за време саме борбе нису обраћале на то довољно пажње.

После тога војницима се готово никад *није говорило, шта је задатак борби*, да би се знали управљати, и да би им постављени задатак служио за оријентовање, кад се за време борбе раширтају, и кад се начини читав дар-мар.

Грешно бих, госпођо, кад бих рекао, да ниједан старешина није то чинио. Било их је, који су то и радили, али је таквих било мало.

Као последица горе изложених узрока српског пораза наступио је у војсци касније још један узрок, а то је *непоуздање и страх*.

Гдегод има страха, ту има и *деморализације* код војске. Отуда они „престаши“ (војници, који сами себе ране), отуда непажња војника при пуцању и т. д.

Из свега тога, што сам доведе навео, излази ово: *да Србаја није у овој борби подлегла за то, што у опште није дорасла и „уједињеној Бугарској“, него да смо нашем поразу криви сами ми*.

Истина да и у непријатељској војсци није стојало баш бог зна како, али тек они су бар имали неку идеју пред очима т. ј. бранили су своје куће и свој праг, а после: било их је и више на броју.

Ако игде, а оно се у прошлом рату зацело

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

обистинила изрека: Пропаст твоја од тебе, Израилу! Битка се губила за битком, док не дође, као што напред споменух, и Пирот на ред.

И Пирот је пао. Бугари прославише своју прескуну победу. Пиротско звоно је однето. Словенска бугарска рука скинула је са словенске српске цркве звоно. Отето — проклето. Али не. Нека не буде проклето. Кадгод се зачује звук тога звона у Софији, нека опомене Бугаре на ружна дела, која починише у средној земљи над нејаким светом. Нека их опомене, да су тим бацили силно семе мржње и освете, и ако то бачено семе не угине, ако, на несрећу,

проклија, онда..., онда не ћемо видети добра ни ми ни Бугари.

Дај боже, да препрукне Пиротско звоно на Софијској цркви, јер се бојим, да ће оно зазвонити опело и Србима и Бугарима, а њихови „пријатељи“ запалиће из признања свећицу над мртвачким сандуком српске и бугарске државе! Нека се распадне Пиротско звоно на Софијском кубету, нека се отопи и разлије у ђулад, и та ђулад нека се подели и Србима и Бугарима за обрану заједничке слободе, а против заједничког непријатеља њиховог!

Ваш
Н.

Л И С Т А К.

ПИСМА ВУКА СТЕФ. КАРАЦИЋА ЛУКИЈАНУ МУШИЦКОМ.

ИЗНОСИ НА ЈАВНОСТ МИЛИВОЈЕ К. БРАНКОВИЋ.

XXIII.

У Бечу 16. (28.) априла 1820.

Пречесњејши Господине
мени љубезни и високопочитајем!

Мјесто толики моји писама и ваши обећани одговора примио сам само три писамца! Питате, ко ми је казивао оно за Стојковића? — Да не живи са женом, него да је тужи, то је познато, нити може бити сакривено; да је среброљубац, то свједоче и ђела његова, а казивала су ми и знаменита господа у Петербургу; да је као ректор давао за новце лажљиве атестате ђацима, па га уватили Руси, то су ми казивали српски ђаци из гимназије и из пажескога корпуса, а они су морали чути од своји професора и директора: како је ћео Србље да насели у Бесарабији као ваши другови у Сријему; да је Стојковић ћанут, то сам вам ја још у Шишовцу доказивао из његови књига (да он има цијел љуцки разум, он би одма познао, да Србљи неће бити његови робови, како га је срео слијепи Ђура Црногорац и поздравно га у име свију: „Добро дошли, Г. Стојковићу! јесте ли ви онај славни Стојковић, што сте нама физику писали?“ и т. д. Није ли он могао помислити: кад слијепци знају за моју физику, а да окати какви су? Не бивају ти робови.“)

Тургењеву је име Александръ Ивановичъ, а титула превасходительство; Шуковскоме је име Василиј Андреевичъ, а по чину је Коллемскій Ассесоръ (високоблагородіе); обадва се у Петербургу налазе. Него би вам ја рекао, да се не надате ни чему и да се не срамотите. Ви још не познајете људи од свијета. Тургењев је прави Hofmann; онакови људи не маре ни за какве књиге

осим своји послова; Бог зна је ли у три године прочитао један табак наштампан. Да отидете к њему, то би Вам могао помоћи, да вас препоручи Голицину, да постанете владика и т. д. али новаца искати! па још тако из преко свијета! Од такви се пријатеља, који новаца ишту, клоне људи. А Шуковски је мали човек, који и сам тражи препоруке, да добије који чин и крст више. Прођите се такви шпекулација, молим Вас, па уприте у се и у своје кљусе. Ја сам вам писао, како ћете се помоћи; прочитајте још једном оно моје писмо.

Шта оћете да Видак о Вама каже? Он о Вама друго не може рећи, него оно, што митрополит говори. — По његовим ријечима и мислима митрополит је полубог, а ми нијесмо ни људи, и он има право да тако говори.

Кажете да нећу банкротирати, и да се не учим бити егоист! Не знам, или ћу вам рећи: Сит гладну не разбира, или: Двије серибе на једној ватри пеку, па једна другој не вјерује? То вам обадвоје могу казати. Иштете, да вам пошљем Руске књиге, а не питате, јесу ли код мене! Ја и нијесам продао у пола цијене, или дао у залогу, па пропале! — Да сам ја био (и могао бити) егоист, ја би данас имао више дуката, него крајцара, бе више него фенека (да све разбијем фенеке, штогођ имам сермије).

Кад бисте могли извјесније јавити: кад су писали конвизијуму за мој рјечник, и шта су писали, и какав су му извод послали? То ће ми особито бити мило, ако ми јавите.

За мој Забавник причекаћу Вас још мало; а и Ви се постарајте, да ме дуго не задржавате. Што

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.me свјетуете, да одјако не пишем Ерцеговачким диалектом, то Вас не могу послушати: зашто не знам, за што би то чинио. Ја нити пишем за Србијанце, ни за Бачване, ни за Ерцеговце, ни за Црногорце, него за све Србе; коме се не допада, нек не чита, а коме се допадне оно, што пишем, онај нек учи мој језик и диалект. Кад би се ја подавао за читањима, ја би морао постати луд као и они што су, па би напошљетку виђео, да им не могу угодити. Ви се варате, ако од истине мислите да ја пишући Ерцеговачки пркосим Србијанцима! А што кажете, да је већ и Вама мрзак постао Ерцеговачки диалект, ја Вам нијесам крив, што сте се Ви родили у Бачкој, и по вијека провели у Сријему, и данас тако мислите; али да је Сремачки диалект лепши од Ерцеговачкога, то не можете доказати.

Пишите ми доста и доста, и јавите ми то важно

што имате. Како је у Карловцима (о Томиној неђељи)? Помиње ли ко Новаковића? Поздравља Вас Копитар.

Вук.

(Д о д а т а к).

Збиља! У тој новој оди, коју ћете сад после рецензије Народољупца начинити, ваља да проектирате, да се почне Српска граматика предавати по школама; и питајте, која ће варош то најприје почети и ту чест добити, и вјечни спомен у историји Српске литературе оставити, (док се не почне Српска граматика учити по школама, ништа не ће бити од наши списатеља).

Јуче ми пише један Господин из Петербурга (од 13. фебруара): „Жуковскии will diese serbischen Lieder in's russische übersetzen. Er ist ganz entzückt von ihnen.“

К О В Ч Е Ж И Ћ

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ.

— Никола Беговић, прота у Горњем Карловцу, јавља, да је скупио и за штампу приредио: „Живот и обичаје Срба граничара“ на позивље на претплату на то дело. Саопштавамо овде у целости позив вреднога скупљача, а са своје стране најтоплије препоручујемо читалачкој публици, да се што обилнијом претплатом одазове, како би тако важно дело што скорије могло угледати света. Позив скупљачев гласи овако: „Бог ми даде још на крају живота мога толико снаге, те могадијих довршити ово дјело моје (ваља да и последње). О многобројноме овоме огранку — о гласовитијем граничарима — има дебелијех књига од сваке руке; само што у тијем књигама нема па нема ни имена народнога, које приличи и припада овоме народу: нема, велим, у тијем књигама ни срца ни душе србинске! По различнијем часописима нашијем ја сам износио на видик наше народне обичаје. Сретан сам био те су још нека честита браћа полазила овимјем путем и правцем најблагодарнијим. Рећи смијем, да се данас много више и много тачније упознано на књизи нашој ово честито племе народно. Па ипак искрени љубитељи народнога живота и обичаја нашијех захтијеваху од мене, захтијеваху обарски они то да у књигу прикушим, што се само опширније и потпуније може, цијело битисање наше народно. Близо је памети, да овај посао није баш тако лаган. Кратко ћу рећи: руконис овај хвата ситна сабијена рада пунијех 70 табака. Још ближе додајем летимчан садржај. Ово је: 1. Одијело. Пртиште и сукниште. Бојадисање тканине. Морни лонац. Плаветнило Зеленило. Црвенило. Жутило. Модрило. Бјелило. Три цвијета. 2. Како се носи одијело. 3. Грађевине: саборна црква у Пашком, и владичини двори. Школска аграда. Сеоске цркве на Слушници, Љесковцу и т. д. Куће сеоске са више страна, чи стоћа и занимање. 4. Календар народни. 5. Крсно име. 6. Побратимство. 7. Три вјере: православна и римска и мухамеданска. Народност. 8. Школа све до књиге и са књигом.

9. Обичаји око светаца и година. Женидба. Рођење. Укопи. Зборови. Општина. Звијезде. Хајдуци. Привиди. Прело и перушање. Дноба. Царање. Цопрање. О кравама. О пчелама. О живади. О благу. О сјемени. Грубе цоприје. Гатање и врачање. Болести и лијекови. Скидање чини. Игре. Надмудривања. Приповијетке. Задруга. Пјесаме и пјесмица народнијех, како је којој мјесто било, има више од сто, већином још нештампанијех. На језик наше цркве, и на уста наша народна узимао сам дужни обзир. Вацио сам поглед и по цијеломе народу нашем — та по народу српскоме! Упозорио сам на грозну подвалу, коју чини туђинство на штету нашега имена, вјере и језика; те сам упућивао маљи нараштај, да обарски сви сложено тријемимо сваку губу из наше торине! Завладао је свако чудо по народу, особито хоће, да превлада лажива „мода“, а на штету српскога народнога рува и одијела... И сама вјера православна лукаво се поткошава и слаби!... Предјелни називи хоће на срамоту нашега лијепога имена српскога да нас однарођавају и покрштавају по старој шаблони и... лукавству... (Чак и неки вајни „Срби“ у томе љуто се срамоте и смртно гријеше. Ваља хоће да стеку себи личне и породичне „мерите...“) Па предајући ово дјело своје у руке и млађе и јаче, уједно предајем ја и „мртву стражу“ самеоме народу на његове јуначке груди и неизгладане живе кости србинске! Када су могли „Граничари“ чак у Паризу оставити славно име „Braten-Regiment“; и у бјелокаменој Москви: „стойнии народъ ето Граничари“ (Граничари су јуначки народ), ја се Богу молим да ће моји једноплеменници и одселе као Срби знати се наћи на својој биљези, а за своје велике светиње!! Је ли ко вољан, да се упише на ову моју књигу, ја молим овдје и позивам свакога брата Србина и сестру Српкињу, па дека ми се за времена пријави са својим поштеним именом и мјестом, гдје ко живи, скуна и најближу пошту да ми назначи. Цијена је књиви 60 новч. и с тога тако умјерена, да је може и сиротанче прибавити. Рок је уписивању до часнога поста. Новци се на прво не захтијевају. Како се пријави довољан број уписаника, одмах ће дјело ући у штампу.

Имена уписника биће штампана у књизи овој. Вриједнијем скупљачима тако названијех претплатаника остављам да бирају десету књигу, или воле цијену осјечену. — Ја што могах, толико и помогах. Све остало нека наспори Бог и љубав народа! Па нека нас види и сав бијели свијет!“

— У првим бројевима „Нове Уставности“ има поопширна оцена Слика из сеоскога живота, што их је написао Јанко Веселиновић. (Види у 2. бр. нашега листа последњу књижевну белешку.) Оцењивач се врло похвално изразио о њима а особито о приповедачеву дару. Каже још, да се у Србији разграбила та књига од змусе, па се сад већ једва може и добити. Нека, хвала богу, нека!

— 145. св. Народне библиотеке браће Јовановића доноси Стеријино „јуначко позориште“ „Милоша Обилића.“

— Трошком српске црквене општине Земунске изашла су „Два говора о св. Сави“, која је свом једном ученику и једној ученици саставио тамошњи учитељ Александар Кузмановић.

— Изашао је први број „Smotre“, коју смо огласили у 51. бр. нашег листа прошле године на стр. 1770. Тај је број свеска за јануар ове године. Има у њему од Балскога приповетка, — писац јој даје назив: портрет — „Последња четир горњака“, даље пошлица (шаљива размагња) П. Мијакића под насловом: „Cherchez la femme!“; долази затим песма Владимира Марјановића „Истина“. Научни су и књижевни чланци у овој свесци ово: од Ивана Ткачића „Увод у повест града Загребача“; од Отона Кучере „Спектроскоп и најзнаменитији му обрети I. и II.“, оглед Фрање Циракија: „Енглески роман од године 1880.“ Под рубриком „Књижевне објаве“ опширно прикажује уредник Милан Грловић велико немачко дело Александра Рајнхолта под насловом: „Историја руске књижевности од њених почетака до најновијег времена“, што је лане у Липском изашло у наклади Вилхелма Фридриха. Има и рубрика „Уметнички разглед“ и ту Fidelio говори најпре у опште о стању и одношајима хрватског земаљског позоришта у Загребу и затим укратко спомиње драмске новине, које су приказане у последње време на том позоришту; и о опери говори неколико речи у опште а о новини њеној, о првом приказу Мајерберових „Хугенота“, обећаје да ће реферисати првом приликом. На крају су „Ситне вести“ о књижевности, знаности, уметности; има читуља славних словенских покојника из године 1886. и из овог првог месеца 1887, (ту су оглашени и туђини). Сасвим на крају има библиографија нових „хрватско-српских“ књига, важнијих чланака и подлистака по нашим новинама, важнијих дела словенских и из страних литература. — На челу том првом броју казује уредник у подужем чланку „Na osvítku“, смер и програм свога листа. Видимо ту, да ће „Смотра“ доносити прилога и ћирилицом, јер „у томе назрева највећу полугу уједињењу хрватске и српске књиге и њенином процвату.“

— Прошле године приказали смо у кратко хвале вредни часопис наше Словачке браће: Slovenské pohľady. Али осим

тога, ако и није многобројна периодична књижевност у Словака, ипак су у њој заступљене понајважније потребе за народно васпитање и његовање своје народности. Ту је, дакле осим већ I. споменутога часописа за забаву, науку, књижевност и уметност: Slovenské pohľady, што их уређује врло родољуб Св. Хурбан Вајански, — 2. Národné poviny, за политику, литературу и народну економију, једини словачки лист, који свагда и увек ево већ 18 година постојано брани права народна и гаји словенску идеју; излази четири пута у недељи дана у Турч. Св. Мартину под уредништвом Амбра Плетора. — 3. Národný hlásnik, опет под уредништвом Амбра Плетора у Турч. Св. Мартину, једаред месечно, упознаје сељаке, ко су и шта су Словаци. — 4. Černokňažnik је илустрован лист за шалу и сатиру; излази једаред у месецу у Турч. Св. Мартину, а уредник му је Ђорђе Чајда. — 5. Dom a škola, педагошки лист за родитеље и учитеље. Тај је лист добро уређиван, да може бити пример и другима оваквим листовима. Излази два пут у месецу на два табака. Уредник му је Драгутин Салва, учитељ у Кленовцу. — 6. Priateľ dieťať, лист за децу, издаје га Драгутин Салва. — 7. Katolícke noviny, уређује Мартин Колар у Дољној Крупи, излазе два пут у месецу. — 8. Kazateľňa, лист за католичко свештенство. Излази месечно у свескама. Уређује Фр. Н. Освалд у Теплој. — 9. Obzor, за економију, престао је ове године. — Осим тога излазе у Будимпешти два листа о новцу узашене Словачке Матице, а издаје их Tót közművelődési egyet, и те: Slovenské noviny, за политику, трипут недељно, под уредништвом Виктора Хорњанскога, и: Vlast a svet, лист за забаву, једаред месечно.

— У додатку „Пештанског Лојда“ бр. 29. изашао је немачки превод приповетке Мите Живковића „Браћујевојка“. Превод је од неког Dr. J. V. и врло је добар.

— У „An der schönen blauen Donau“, књижевном листу у Бечу, изашао је немачки превод Бранкове песме „Девојка на студенцу“. Превод је добар, а преводилац је Ђорђе Ђурковић.

— У Берлину излазе 497 новина; од тих су 49 авачног типа, 75 су политичке врсте, 60 се баве уметношћу и науком, 211 трговином, занатом и пољоделством, 23 су религиозне а 49 развог правца и садржаја.

— У Немачкој излазе „Опште новине за Јеврејство“ већ 50 година а под једним истим уредником.

— У Америци славе новине „Газета“ своју стогодишњицу. За сво то време била су јој свега два уредника, од којих је други већ 61 годину тим новинама на челу.

— Румунска краљица написала је нов роман „Куча“ („Ez klopf“).

— И талијанска краљица издаје своје песме и омање приповетке на јавност.

— Енглески државник Гледстон добио је за један чланак у новинама преко 2500 ф. То је досад највећи новинарски а и књижевнички хонорар.

САДРЖАЈ: Из ничега. (Наставак.) — Позивница. Песме од Браничевца. — Ново доба. (Наставак.) — Бранич српскога језика. (Наставак.) — Писма о српско-бугарском рату Г—ји К. Х. Пише Данило Недељковић. Писмо XI. — Листак. Писма Вука Стеф. Караџића Лукијану Мушичком. Износи на јавност Миливоје К. Бранковић. Писмо XXIII. — Ковчежић. Књижевне белешке.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 ф. а. вр. на целу годину, 2 ф. 50 новч. на по године, 1 ф. 25 новч. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.